

ARAPÇADA SULÂSÎ MEZÎD FİİLLER

Arapçada fiiller, kök harfleri itibariyle en az üç harften oluşur. Üç harften oluşanlara *sulâsî* (örneğin جَلَسَ , فَتَحَ , شَرِبَ gibi) denir.

Sulâsî fiiller, mâzî ve muzâri formları itibariyle altı farklı biçimde görünmekte, emir ve mastarları da çeşitlilik göstermekteydi. Oysa mezîd fiillerin gerek mâzî, gerek muzâri, gerekse emir ve mastar durumları tektir ve fiilden fiile değişkenlik göstermez.

Sulâsî fiillere bir harf eklenerek elde edilen 3 fiil kalıbı bulunmaktadır. Bunlar:

1. Başa hemze getirilmek suretiyle elde edilen أَفْعَلٌ (*ef'ale*),
2. Aynu'l-fiilin tekrarlanması (şedde ile harekelenmesi) ile elde edilen فَعَّلٌ (*fa'ale*),
3. Fâu'l-fiilden sonra bir elif eklenerek elde edilen فَاعِلٌ (*fâ'ale*) kalıplarıdır.

Sulâsî fiiller bu kalıplara girdiklerinde yeni anlamlar kazanırlar. Şimdi sulâsî fiile bir harf eklenerek elde edilen bu kalıpların mâzî, muzâri, emir ve mastar hallerini bir tablo olarak görelim:

Mastar	Emir	Muzâri	Mâzî
إِفْعَالٌ	أَفْعَلْ	يُفْعَلُ	أَفْعَلٌ
تَفْعِيلٌ - تَفْعِلَةٌ	فَعَّلْ	يُفَعِّلُ	فَعَّلٌ
مُفَاعَلَةٌ - فِعَالٌ	فَاعِلْ	يُفَاعِلُ	فَاعِلٌ

1. أَفْعَلٌ (veya إِفْعَالٌ) kalıbı:

Geçişsiz olan (nesne almayan) bir fiil bu kalıba uyarlanmak suretiyle geçişli hâle gelir. Geçişli bir fiil de bu kalıba uyarlanmak suretiyle çift geçişli (iki nesne alan fiil) hâle gelir. Örnek:

خَرَجَ : Çıktı

→

أَخْرَجَ : Çıkardı

(Oyuncu çıktı.)

خَرَجَ اللاعبُ.

أَخْرَجَ الْحَكَمُ اللَّاعِبَ. (Hakem oyuncuyu çıkardı –ihraç etti-.)

2. فَعَّلَ (veya تَفَعَّلَ) kalıbı:

Geçişsiz bir fiili geçişli, geçişliyi de çift geçişli yapmak için kullanılır. Bazen mübalağa ifade eder, yani eylemin çokça yapıldığını bildirir. Bu kalıbın mâzî, muzâri, emir ve mastar biçimi şu şekildedir:

Mastar	Emir	Muzâri	Mâzî
تَفَعَّلَ	فَعَّلْ	يُفَعِّلُ	فَعَّلَ

عَلَّمَ : Bildi → أَعْلَمَ : Bildirdi → عَلَّمَ : Öğretti

Bu kalıbın mübalağa, yani bir işin çokça yapıldığını ifade etmek için de kullanıldığını belirtmiştik. Aşağıdaki fiiller buna örnektir:

مَرَّقَ : Yırttı → مَرَّقَ : Parçaladı, paramparça etti

3. فَاعَلَ (veya مُفَاعَلَةً) kalıbı:

Bu kalıbın en önemli özelliği işdeşlik ifade etmesidir, yani karşılıklı yapılan eylemler için kullanılmasıdır. Mesela güreşmek, savaşmak, dövüşmek (boks yapmak), yazışmak, görüşmek gibi. Bu kalıbın mâzî, muzâri, emir ve mastar biçimi şu şekildedir:

Mastar	Emir	Muzâri	Mâzî
مُفَاعَلَةٌ / فِعَالٌ	فَاعِلْ	يُفَاعِلُ	فَاعَلَ